

IGOSIO
IGOSIO

Filozofski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu

LEKSIKOGRAFSKI ZAVOD
Miroslav Krleža

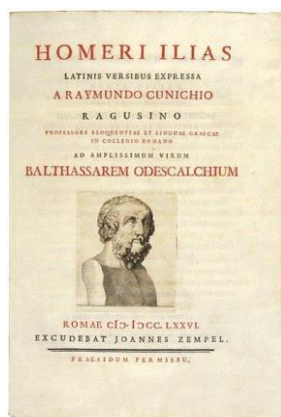
Istraživačka grupa za proučavanje 18. stoljeća u hrvatskim zemljama (IGOS)
Odjel za novovjekovnu povijest Hrvatskog instituta za povijest
Odsjek za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
Leksikografski zavod Miroslav Krleža

POZIVAJU NA SUDJELOVANJE NA INTERDISCIPLINARNOM
ZNANSTVENOM SKUPU

Antika u hrvatskoj kulturi, umjetnosti i književnosti u „dugom“ 18. stoljeću

Zagreb, Filozofski fakultet – Leksikografski zavod Miroslav Krleža

30. studenog – 2. prosinca 2023.

U 18. stoljeću antika se i dalje smatrala izvorištem i normom zajedničke europske misli i kulture. To je bila tradicija još od razdoblja humanizma i renesanse kada se najviše intenzivirao interes i proučavanje antike. Latinski jezik zbog svoje univerzalnosti i statusa učenosti bio je podesan medij za međunarodnu komunikaciju u „književnoj republici“ i raznim granama znanosti. Koristili su ga također i pravnici, dužnosnici, diplomati i putnici, a bio je u uporabi i u administraciji. Unutar post-tridentske Katoličke Crkve korištenje latinskog jezika postalo je obavezno u liturgiji, a škole raznih redova (posebno isusovačke), sjemeništa i sveučilišta prenosili su zasade antike u vidu aristotelizma i kršćanskoga humanizma.

Nasuprot renesansi, u 18. stoljeću djelovanjem prosvjetitelja razvila se svijest o *različitosti* modernog i antičkog doba, što se odrazilo u tzv. „svađi oko klasičnih i modernih pisaca“ (*querelle des anciens et*

des modernes). U hrvatskim je zemljama odnos prema antičkoj tradiciji ipak ostao vrlo jak zbog kontinuiteta humanističke tradicije u školstvu i javne uloge latinskoga jezika koji je ostao službeni do 1847. godine. Latinski je jezik kao jezik „učnosti“ bio i medij za prevođenje „ilirskih“, odnosno hrvatskih kulturnih dostignuća u europski kontekst te pridonosio europeizaciji hrvatske kulture i društva toga vremena. Klasični autori, žanrovi i vrste utjecali su ne samo na latinističku, već i na hrvatsku književnost, a stil *à l'antique* preslikavao se na polje umjetnosti u obliku baroka i klasicizma, utječući na likovne umjetnosti, arhitekturu, modu, dekoracije i tisak. Ustanovljavanje arheologije kao znanosti pridonijelo je pojačanoj percepciji i otkrivanju antičkih spomenika u svakodnevnom okolišu.

Klasična umjetnost u svim likovnim vrstama, njena estetika i kanoni, ostali su, dakle, i u 18. stoljeću trajno nadahnuće umjetnicima. Tada se ponovno javlja snažan interes za klasičnu umjetnost i razdoblje antike, potaknut prosvjetiteljstvom, otkrivanjem antičkog naslijeđa, ali i političkim promjenama. U svim vrstama likovnih umjetnosti, od arhitekture, preko slikarstva i kiparstva, obrta i opremanja interijera, urbanizma i krajobrazne arhitekture, primjenjuju se nova rješenja nadahnuta klasičnom umjetnošću. Veliki impuls novoj interpretaciji i štovanju antike te nacionalnih starina dala je i francuska vlast u dijelovima Hrvatske koji su bili u sastavu Ilirskih pokrajina.

Klasično naslijeđe u umjetnosti 18. i 19. stoljeća u Hrvatskoj bilo je tema znanstvenih skupova iz povijesti umjetnosti, od kojih se izdvaja skup *Klasicizam u Hrvatskoj*, održan 2014. te istoimeni zbornik objavljen 2016. (ur. I. Kraševac). Izlaganja i radovi prikazali su čitav niz istraživačkih tema, mahom iz arhitekture tog razdoblja. Daljnja istraživanja tih tema, ali i druge teme, posebno interdisciplinarni pristupi, bit će u fokusu rada ovog skupa.

Sudjelovanjem izlagača iz različitih povijesnih znanosti - povijesti, povijesti umjetnosti, arheologije, povijesti jezika i književnosti, povijesti glazbe, klasične filologije i drugih struka – ovaj skup vidimo kao priliku da se sveobuhvatno i vrlo intenzivno bavljenje antikom u dugom 18. stoljeću na svim poljima sagleda s više aspekata, perspektiva i pristupa istraživanju. Skup će okupljanjem stručnjaka različitih polja istraživanja donijeti iscrpan pregled trenutnog stanja istraživanja ove problematike i – što je još važnije – ukazati na nove moguće teme interdisciplinarnih istraživanja.

Cilj skupa: prikazati različite aspekte prisutnosti i transformacije antike u hrvatskoj kulturi, umjetnosti i književnosti u „dugom“ 18. stoljeću pod kojim podrazumijevamo kronološko 18. stoljeće sve do 1830-ih, tj. do početka preporodnog razdoblja 19. stoljeća.

Teme:

- uporabe latinskog jezika u javnoj i privatnoj sferi;
- latinistička književnost, prijevodi i recepcija klasičnih autora;
- „učena književnost“ i odjeci (neo)klasicizma u hrvatskoj književnosti;
- antika i antički ideologemi u *nation-building* procesu i (re)konstrukciji identiteta (nacionalnog, lokalnog) – ilirizam, dalmatinstvo, kroatizam;
- isusovačko školstvo i kršćanski humanizam;
- klasično obrazovanje i čitalačke prakse nakon *Ratio educationis* iz 1777. i 1806. godine;
- klasični autori u vojnoj doktrini i obrazovanju;
- antika u vojnoj simbolici i opremi;
- aristotelizam i anti-aristotelizam u visokom školstvu i znanosti;
- recepcija rimskoga prava;
- republikanizam u političkoj misli;

- barokni klasicizam i klasicizam u svim vrstama likovnih umjetnosti: arhitektura, slikarstvo, kiparstvo, umjetnički obrt, opremanje interijera, krajobrazna arhitektura i urbanizam;
- klasična mitologija u likovnim umjetnostima;
- klasični motivi i adaptacije u libretima;
- upotreba antičkih motiva u ikonografiji vlasti, specifično u Ilirskim pokrajinama;
- kult antike i otkrivanje antičke umjetnosti u Hrvatskoj, putopisci, arheolozi;
- recepcija i kulturni transfer antike, mreže i modeli transfera: autori, prevoditelji, izdavači, sakupljači, kolekcionari, antikvari.

Sažetke s naslovom, kratkim opisom teme (do 1000 znakova), podacima o izlagaču (ustanova, kontakt adresa i CV do 400 znakova) poslati do **31. ožujka 2023.** na adresu **igos.18.stoljece@gmail.com**. Moguće je i on-line sudjelovanje. Izlagači će biti obaviješteni do **10. travnja 2023.** o prihvaćanju teme. Planirano je i objavljivanje odabranih priloga sa skupa u zborniku ili tematskom broju časopisa tijekom 2024. godine.

Organizacijski odbor

Dr. sc. Teodora Šek Brnardić (Hrvatski institut za povijest), dr. sc. Dubravka Botica (Odsjek za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu), dr. sc. Iva Mandušić (Leksikografski zavod Miroslav Krleža), dr. sc. Goranka Šutalo (Odsjek za kroatistiku, Filozofski fakultet u Zagrebu), dr. sc. Filip Novosel (Hrvatski institut za povijest), dr. sc. Juraj Balić (Hrvatski institut za povijest), mag. hist. Zrinko Novosel (Hrvatski institut za povijest)